

Natančen program o razstavi bode priobčen ob pravem času.

Sadjarji in vinarji! Nihče naj se ne zanaša na drugega; vsak, pokaži sam, kaj vzmore, ker le tako bo mogoče na razstavi videti kakšno je v resnici kranjsko sadjarstvo in vinarstvo.

Kdor misli kaj razstaviti, naznani naj to precej c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, katera prijavi potem vsakemu posebe vse natančno, kako se mu je ravnati. Oglasila se sprejemajo najkasneje do 20. septembra t. l.

Na delo torej, domoljubni gospodarji, da častno popraznujemo veliki avstrijski god, ob enem pa izkažemo hvaležnost do našega vladarja, ki je toliko storil za kmetijski stan, in čigar dobrotljivost slavi malo da ne vsaka vas na Kranjskem.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Državna komisija o trtnoušnih rečeh.

Državna komisija o trtnoušnih rečeh je zborovala 15. julija t. l. na Dunaji pod predsedstvom poljedelskega ministra gosp. grofa Falkenhayna. Dvorni svetnik baron de Pretis poročal je o razširjanji trtne uši v 1887. letu. Najhuje sta zadeti Štajarska in Kranjska, potem Niževavstrijska. Nahaja se pa trtna uš tudi v Istri, in v novejšem času je konstatovana že pri Trstu in v vipavski dolini. Trtne uši so dosle prosti še vinogradi na Moravskem, Češkem, Goriškem in južnem Tirolskem. Po prečitanem poročilu je zastopnik za Kranjsko gosp. dr. Vošnjak, govoril o silno naglem razširjanji trtne uši po dolenjskih vinogradih, katera utegne v malo letih uničiti vse vinogradstvo, ako v pravem času ne zasade ameriških trt. Zato pa treba skrbeti, da bode mogoče takih trt dovoljno število oddajati vinogradnikom. Kranjski deželni zbor je sklenil prositi vlade, da napravi še dve ameriški trtnici v črnomaljskem in mokronoškem okraji, na deželni šoli v Grmu pa je že urejena velika trtnica. A zdaj je trtna uš že tudi v vipavski dolini. Tamošnje prebivalstvo bi se moralo, ako bodo vinogradi uničeni, preseliti. Ker je pa jako pridno, trezno in inteligentno, bode gotovo rado vse storilo, da si ohrani vinograde. Zatorej treba napraviti ameriško trtnico nemudoma v vipavski dolini. Zastran ameriških trtnih plemen želi govornik, naj bi širili tudi take vrste, katere dajejo vino, ne da bi jih trebalo poprej požlahtniti. Zlasti za Dolensko bode kazalo taka plemena gojiti, na primer York Madeiro, ker je ljudstvo vajeno trte grobati, in ker bi z direktno rodečimi trtami poprej vinogradi začeli roditi. Ameriške trte pa bi morali oddajati ali brezplačno ali vsaj po prav nizki ceni iz državnih trtnic. — Potem se je vnela obširna debata, v katero so posegali gospodje: baron Babo, Bole iz Gorice, ravnatelj Goethe, Schlumberger, ravnatelj Mach, profesor Roesler iz Klosterneuburga, baron Moscon in drugi.

Bole še dvomi, da bi ameriške trte res bile stanovitne proti trtni uši, na kar zavrnete Babo in Roesler, da je to pač dokazano po 20letnih izkušnjah na Francoskem, kjer je že več sto tisoč hektarjev zasajenih z ameriško trto. Zastran direktno rodečih trt omenja prof. Roesler, da zlasti dve vrsti, Othello in Jaquez, dajeta črno vino, ki je prav okusno. On sam ga je poskusil pri dr. Leviji, ki ima v svojem vinogradu pri Gorici obe trti zasajeni. Tam bi lahko dobili dovolj rozg. Tudi vino od York Madeire ima le malo znanega okusa, menj nego Izabela. Baron Moscon konstatuje, da na Bizeljskem ameriške trte dobro uspevajo. Na riparijo cepljene domače trte že obilno rode. O direktno rodečih meni, da bi po naših krajih njih grozdje ne dozorevalo. Prof. Roesler pa trdi, da Othello rano dozoreva, torej bi ga za Štajarsko in Kranjsko smeli priporočati, Jaquez pa za Istro in Trst. Vladni referent zagotavlja, da bode vlada napravila še več ameriških trtnic, sicer je pa proti temu, da bi ameriške trte oddajali brezplačno. Potem je še bilo posvetovanje, ali naj se izpremene določbe, ki zabranjujejo uvoz in izvoz z ukuženih krajev. Večina je izrekla, naj ostanejo sedanje določbe. Konečno se je gosp. minister zahvalil udeležnikom komisije ter obečal, da bode vlada vse storila, kar je mogoče, da se ohrani vinogradarstvo.

Krt in pa vrtnarstvo.

Krt je zelo koristna žival. Njemu se nam je zahvaliti, da nam po nekaterih krajih, ter marsikatero leto hrošči in njih požrešni ogrci ne pokončajo vsega in nam tako vendar še ostaja nekaj pridelka.

Življenje krtovo je tako, da po vsej pravici spada med najčudnejše živali. Le pogledjmo njegovo umetno izdelano hišo, njegove hodne prostore, — velikansko delo, katero nareja tako majhna živalca; premišljajmo nadalje čudovito pripravnost njegovega organizma, ki ga dela za taka velikanska podjetja sposobnega in pripravnega! Že iz samega tega premišljevanja se lahko prepričamo, da premodri stvarnik tako majhne živalice ne bi bil obdaril s takimi posebnimi lastnostmi, ako bi jej ne bilo v prostorni naravi odločeno važno delo. Globoko pod zemljo, koder spi toliko škodljivih mrčesov zimsko spanje, koder se toliko škodljivih živalc izmed katerih so poprej mnoge kot ličinke objedale in grizle nežne korenice, razvija po svojih bubah dokler se ne izpremene v popolne žužke, — pod zemljo, kamor ne prikljuje noben ptičji kljun — tam dela krt križema svoje pote in steze, tam si išče po zimi in po leti svoje hrane, tam koplje in riže, dokler si ne najde nekoliko živalske krane. Kriva je torej misel, da se hrani z rastlinskimi koreninami. Krt je tako požrešen, da potrebuje vsak dan najmanj 3—4krat toliko živeža, kolikor je težak. To je pa lahko umeti, ako pomislimo, da potrebuje zaradi svojega neprestanega dela in vednega rovanja več hrane, pa da

imajo deževni črvi, ogrci itd., ki so krtu poglavitni živež, v sebi, veliko kožnatih in vodenih delov, zato pa tudi malo živih tvarin. — Zaprti krti bi celo poginili od lakote, ako bi jim ne dajali vsaj trikrat toliko hrane, kolikor so težki. V krtovem želodcu ni nikoli najti niti korenin, niti rastlin, ampak živalskih ostankov.

Toda krt ne živi le ob žužkih, ampak pograbi tudi rad miši, posebno mlade. Največa njegova zasluga je pa, da pobira ogrce, te tolikanj škodljive mrčese, ki delajo mnogo več škode nego hrošči, in jih pokončuje brez usmiljenja.

Ako pomislimo, da izleže vsaka hroščeva babica do 100 jajčec, ki so pod zemljo dobro zavarovana in kjer se 2 leti s samimi razstlinskimi koreninami žive, lahko razvidimo, koliko je takih sovražnikov ob tistem času, kadar se hrošči najbolj zaplode, kar se navadno zgodi vsako 3. leto. A škoda, kolika je ta! In če bi vsi ogrci do izpremembe v hrošče ostali živi, kako ogromno bi bilo število hroščev! In potem koliko zopet novih ogrcev! Drevesa bi bila gola, korenine objedene do čistega, gospodarjem pa ne bi ostalo nič, in prišli bi gotovo na beraško palico.

Po nekaterih krajih se je že tako žalostno godilo. Ravno z tega namena pa so bila razpisana darila za pokončevanje hroščev, a vsaka hiša morala jih je določeno število pokončati; toda poleg vsega tega bi jih ne bili premagali, ako bi jim ne bile pomogle take živali, ki se žive ob žužkih, posebno pa še krt. Treba pomisliti, koliko ogrcev potrebuje le en sam krt za svojo požrešnost. Dokazalo se je, da so o letih, kadar so ogrci zdelovali poljske pridelke, največ so imeli škode taki gospodarji, kateri so lahkoumno s svojih njiv podili krte.

Gospodarjem starega kopita zato ni priljubljen krt, ker objeda travne in žitne koreninice, poškoduje sadna drevesa, nareja po travnikih krtine, da imajo kosci potem mnogo več dela; pa tudi zato ga ne marajo, ker naredi čestokrat po ogradah, ki branijo povodnji ali zatopu, luknje in izpušča vodo. Vrtnarji tudi trdijo, da preriva in zasiple setve, grede in lehice. Iz tega vzroka love stari kopitarji marljivo krte, nekateri dajejo celo darila za ulovljenega krt. Pravijo namreč, ako ne pokončamo krt, pomnožil se bo tako, da nam bo vso zemljo preroval in poškodoval; tako pa le mislijo, kakor smo že rekli, ljudje starega kopita. Mi takim takoj tukaj odgovorjamo:

Da krt ne je korenin, dokazali smo dovolj jasno. Škodo pa, katero dela, ko si rije svoje podzemeljske hode, kakor tudi tako imenovane krtine poravnati je lahko; po leti pa, kadar se je namreč bati, da bi se izpodrovane koreninice ne posušile, ruje krt vselej globekeje pod zemljo.

Krtine, katere izruje, večidel so čista, rahla zemlja, in ako se o pravem času razgrnejo in razstesijo, razvila se bo trava po takih mestih kmalu in rasla toliko lepše

in hobotneje; resnična je tedaj prislovica, znana po nekaterih deželah, ki pravi:

Kdor krtine sušca zagrebuje,
Delo se pri žetvi mu plačuje.

Ako torej le jeseni in spomladi pridno in marljivo poravnamo z grabljami krtine, gotovo ne bode izostala korist.

Kjerkoli ruje krt, ne ruje zastonj; čeravno pokrije po vrtih in na polji nekatere rastline z izrovano zemljo, gotovo jih pa desestkrat toliko obvaruje škodljivih mrčesov, ki jih pri rovanji použije.

S parnih ali toplih gredic je pa krt s smrdljivimi stvarmi lahko pregnati. Posebno koristen je po drevesnicah, koder ogrci navadno pokončajo vse, v resnici zlata vreden. Res je, da so po zimi, kedar leži sneg dolgo na nepomrzli zemlji travniki in polja razrovana, koreninice in travke razjedone; tudi je res, da pogine marsikatero mlado drevesce, ki je bilo na koreninah poškodovano ali objedeno, toda vsega tega je krt popolnoma nedolžen. To škodo narejajo le krtice ali poljske miši s svojimi ostrimi zobmi.

Da so večkrat vodne ograde pokvarjene, to je tudi res; ali krt ne prebiva po takih krajih, koder bi kmalu priril do zraka; on celo po svojih podzemeljskih hodih ali luknjah ne trpi nikakega prepaha.

To škodo delajo le poljske miši in vodne podgane. Kar se tiče strahu, da ne bi se krti preveč zaplodili, kajti res je, da skoti samica vsako leto po enkrat, pa tudi po dvakrat 4—5 mladih krtičkov, smemo popolnoma brez skrbi biti, kajti dokler bo pod zemljo dosti škodljivih mrčesov, množil se bo tudi krt zmerom bolj, ko bo pa mrčesov manj, gotovo se bo zmanjšalo, tudi število krtov ker ne bodo imeli dovolj hrane.

Precej se spominjajte ob toči in drugih uimih nove postave o odpisavanju davka!

Kolikokrat se zgodi, da dobimo novo postavo, o kateri pa po več let ničesar ne zvedo občinski predstojniki, še manj pa posamezniki. Vsled tega trpi marsikdo veliko škodo, bodisi da zamudi kak obrok, katerega veleva postava, ali pa pride v kazen, ne da bi vedel kako.

Izmed takih postav, katere so kmetovalcem, če jih poznajo, na veliko korist, nova je postava o odpisovanju davka ob vremenskih uimih ali nezgodah. Ta postava je 6. julija dobila najvišje potrjenje, bila je razglašena v uradnem dunajskem listu, torej je uže pravoveljavna.

Postava, za katero gotovo pride tudi izvršilna naredba, je preobširna, da bi jo razglasili v našem listu. Omenjamo le, da veli te postav prvi paragraf, da se mora odpisati davek, kadar so toča, voda ali ogenj uničili pridelke, in da se to zgodi ob gotovih razmerah na prošnjo do vis. c. kr. finančnega ministerstva tudi tedaj,